www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Theresa Révay
CE PARFUM ROUGE

Copyright © Theresa Révay, 2024
Translation Copyright © 2025 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05596-2

ČUVAMO PRIRODU

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Tereza Revaj

Crveni parfem

Prevela Gabrijela Čović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2025.

Leonu Živodanu (1875–1936), bratu moga pradede

Gzavjeu Živodanu (1867–1966), mom pradedi

S ljubavlju i zahvalnošću

Siren, februar 1934.

Hladna voda na licu oduzimala joj je dah. Nin je uronila ruke u emajlirani umivaonik i pokvasila se po telu. Naježila se. Peć je slabo grejala već nekoliko dana, ali nije imala vremena da se pobrine za to. Obrisala se peškirom, obukla donji veš, bluzu, preširoku suknju i tamni sako. Brzim pokretom navukla je zavesu koja je zaklanjala prozor njene sobe. Iznad Sirena, februarsko nebo napinjalo se da se razvedri. Nekoliko trenutaka stajala je mirno. Pre odlučujućeg testa, uvek joj se vrtelo u glavi od onog ukusa krvi ili straha pod jezikom.

Povukla je jorgan i protresla jastuk. Za Nin Dipre nenamešten krevet bio je asocijacija na nered, a ona ga nije volela. Vrlo dobro je znala šta je to, kada je bila mlađa. Sada je znala da ga drži podalje od sebe. Jednim pogledom osmotrila je sobu. Na polici su se nalazile beleške iz hemije, sveske i olovke u boji poređane na radnom stolu, toaletni stočić na kome su bili nagomilani šminka, puderi i ruževi, iako je ona volela da joj lice bude bez šminke. Iznad ogledala tapete su se ljuštile od vlage. Kada je sin njene gazdarice ponudio da se pobrine za to, ona je odbila. Nije želela tog čoveka u svojoj sobi.

Skinula je beli mantil sa čiviluka, taj oklop koji ju je činio nevidljivom. Zahvaljujući toj odeći, sada je bila samo jedna među ostalima i ta anonimnost nije joj smetala. U isto vreme, u kućama i stambenim zgradama ovog malog grada zapadno od Pariza, stotine zaposlenih

žena kod Fransoe Kotija takođe su uzimale svoje mantile i kapute, vičući deci da požure. Bezbroj potpetica lupkalo je po trotoarima. Vojska je marširala, bataljoni malih ruku koji preoblikuju svet žena. Neki su se borili da se ne okliznu na zaleđenim površinama, posebno po strmim ulicama koje su se spuštale prema Seni. Sa šeširom spuštenim do obrva i rukama u džepovima jer je zaboravila rukavice, Nin se pridružila koloni radnica. Njen put do grada parfema bio je jednostavan: nije imala decu koju bi ostavila u školi. Njena majka nikada nije propuštala priliku da joj to zameri.

Hodala je kao u snu kroz tu kolonu, dok je osećala kako joj bol udara u slepoočnice. Već tri meseca vrtela je kompoziciju po svojim mislima i pokušavala da je uhvati koristeći rigoroznu formulu. Napravila je desetine nacrta, prilagođavajući elemente do najbližeg grama, a da nikada nije postigla čudesnu alhemiju koja bi omogućila da intuicija u vezi sa parfemom postane izvesnost. Njen poslednji pokušaj nalazio se u laboratoriji već nekoliko dana, tek toliko da dopusti molekulima da se „ukrote". Hoće li ovog jutra ipak pronaći one lažne beleške koje su je dovodile do očaja? Kada je saznala da će imati čast da predstavlja kuću *Koti* na takmičenju mladih parfimera na Međunarodnom sajmu u Lionu, bila je ispunjena ponosom. A sada, pomislila je, to je otrovan poklon.

Ubrzala je hod. Potpetice su joj proklizale po kaldrmi i ona je, uspravivši se, uspela da ne padne. To je izazvalo zvižduke divljenja kod građevinskih radnika. Veliko slovo K u reči Koti protezalo se uzduž, iznad duplih vrata ispod kojih je prošla saginjući se. Širom sveta poznat, potpis Korzikanca, zvanog „Napoleon parfimerije", otkrivao je njegovu ambiciju. Nin bi volela da ima stoti deo te samouverenosti koja bi joj dozvolila da bude tako smela. Prošle su tri godine otkako je počela da radi za njega, sa diplomom hemijskog inženjera, i ništa se nije promenilo: još uvek se osećala kao da prvi put oblači mantil.

U dvorištu firme glasovi su odjekivali između zgrada od cigala. Ljudi su se međusobno dozivali na putu do radionica, ali niko nije zastao da proćaska. Iako je vlasnik upravljao svetom iz svog dvorca

Longšan, njegova senka bila je velika. Fransoa Koti nije morao da bude prisutan da bi sve držao na oku. Takav vizionar poštuje se onoliko koliko se ljudi plaše njegovog autoriteta. Imao je uzvišen, zajedljiv glas, karakterističan za graditelje carstva.

„Stižete, lepotice! Samo napred!"

Žan Batist, mladi preparator sa licem prepunim pega, uhvatio ju je za ruku. Nin je zastala nasred stepenica, izgubljena u mislima. Prećutno se prepustila da je vodi prema svlačionici. U svakom slučaju, Žan Batist je govorio za dvoje. Nikada nije gubio entuzijazam, iako je napetost u firmi bila vidljiva, poput one u zemlji, bilo u radničkim kafićima u Sirenu ili pod oplatama pariskih salona, pričalo se o ekonomskoj krizi i nezaposlenosti, finansijskim skandalima i korupciji.

Nin je odmotala šal. Neki čiviluci bili su slobodni; kod Kotija, kao i bilo gde drugde, otpuštalo se osoblje da bi se smanjili troškovi. Ona je iskoristila priliku da rasprostre svoju odeću, koja je mirisala na vlažnu vunu.

„Čini se da će veliki šef danas da svrati", promrmljao je Žan Batist. „Kažu da je uništen. Žena ga je oterala dok je trajao razvod, a on je potrošio bogatstvo na njene novine. Trebalo je da se koncentriše na svoje parfeme i kozmetiku. To mu ide bolje od politike. Gospodin Ruber sigurno će ga naterati da pomiriše tvoju kompoziciju. Ne pravi takvu grimasu! Izgledaš kao da si videla duha. Čega se plašiš?"

„Da dobijem otkaz."

Spontano joj se ukazala slika Fransoe Kotija, zalizane kose, dok su mu se riđi pramenovi presijavali, sa jezivim staklenim okom koje se nije pomeralo, utegnutog u odelo u izduženom sakou, kako miriše upijajući papir pre nego što joj pokaže vrata sa samopouzdanjem nekoga na čijoj vizitkarti piše da je „umetnik, industrijalac, tehničar, ekonomista, finansijer i sociolog". Sveto čudovište izgledalo je još strašnije jer je postalo kolos sa glinenim nogama.

„Dobićeš otkaz ako nastaviš da lenčariš, ti zamišljeno stvorenje."

Nin je pratila u stopu svog prijatelja. Razdvojili su se na ulazu u laboratoriju, pa su krenuli svako prema svom radnom mestu. Uprkos

otvorenim prozorima, svež vazduh bio je zasićen mirisima. Dvojica hemičara su već radili, podešavajući plamen svojih Bunzenovih gorionika. Pozdravili su Žan Batista nekom šalom, a Nin su samo klimnuli glavom. Nijedan od njih nije cenio to što ju je tehnički direktor Vensan Ruber odabrao da učestvuje na takmičenju, komentarišući da je poznato da je slab na lepši pol. U njihovim očima Nin je rasla poput korova u ovim krajevima. Žene su bile sposobne samo za rad u radionicama za pakovanje mirisa i zatvaranje flašica, u najboljem slučaju kao posvećene pripremačice. Nije trebalo da postanu rivalke. Kada su je primili, ismevali su njene početničke greške i nisu hteli ni da se klade na njenu budućnost. Naporno je radila i još je bila tu.

Glumeći ravnodušnost, Nin se okrenula prema policama i smirivala sebe ređanjem flašica, metalnih kutija, kalajisanih bakarnih posuda i drugih zemljanih lonaca. Smirivalo ju je poznato okruženje mirisnih proizvoda, alkohola i hemijskih soli. To je bilo mesto prošlih, srećnih dana.

Jutro je bilo posvećeno dnevnom ritualu. Mlada hemičarka mirisala je i odmeravala supstance navedene u formulama koje su joj poverene, vodila je računa da rastvori smole i aromatične soli u parnom kupatilu pre nego što dobijeni koncentrat pomeša sa odgovarajućom količinom alkohola. To su bili odmereni pokreti koje je ona izvodila vrlo pažljivo. Proveravanje je bilo neophodno. Dešavalo se da bočica sadrži proizvod koji nije označen na etiketi. Nin je takođe bila oprezna u pogledu snage sintetičkih mirisa; jednog dana je dodala kap više u litar alkohola, koji je tada dobio neprijatan miris. To je bio neoprostiv previd. „Ne bacamo novac kroz prozor, gospođice!“, zagrmeo je direktor. Iris, bergamot, kumarin*, bugarska ruža, lavanda, ketonski mošus**… esencije koje stvaraju oluje. Zidovi laboratorije su izbledeli. Više nije mogla da čuje žamor svojih kolega, šuštanje dok

---

* *Kumarin* je hemijsko jedinjenje, mirisni dodatak parfemu. (Prim. prev.)

** *Mošusni keton* je žućkasta, čvrsta supstanca sa mošusnim, praškastim životinjskim mirisom. Mirisi ili mešavine mirisa se u kozmetici često nazivaju „parfemskim agensima“ ili „parfemskim uljima“. Na kozmetičkim proizvodima deklarisani su nazivom PARFUM. (Prim. prev.)

vlada tišina, buku kamiona koji prolaze iza okolnog zida. Krv joj je polako proticala kroz vene. Kada je završila svoje poslednje vaganje, zavrtelo joj se u glavi.

Flašica je čekala daleko od svetlosti u ormanu kojem se približavala kao tabernaklu*. Svaki miris je sadržao neki tajanstveni element, nekoliko prolaznih grama, težinu duše njegovog tvorca. Nin do danas nije shvatala važnost toga. Istina je da joj je ovo bio prvi put. Nije očekivala da će je Vensan Ruber izdvojiti među ostalim kolegama i ni za šta na svetu nije želela da privlači pažnju. Do tada je bila zadovoljna stvaranjem tuđih parfema prema pravilima u hemiji kao rigoroznim vodičem uz koji će imati samopouzdanje i s kojim će prebroditi sve nedaće. Iznad svega, bila mu je zahvalna što joj je omogućio da se pridruži kući u kojoj se nadala da će pronaći nešto što liči na porodicu. Onda je jednog dana, pred celim timom, istakao: „Računamo na vas, gospođice Dipre. Vi ste sposobni za najbolje, ali ćete morati naporno da radite." Pocrvenela je kao neka početnica.

Podigla je bočicu ka svetlu. Temperaturne varijacije nisu poremetile miris. Bio je ohlađen i filtriran. Boja je bila bistra, blago žućkasta.

„Gospođice Dipre? Čekam vas. Požurite! Imam i druge stvari da radim."

Trgnuo ju je moćni glas Vensana Rubera. Instinktivno je stisnula bočicu uz grudi, obuzeta ludom željom da pobegne. Žan Batist joj je poslao znake ohrabrenja. On je zaista bio jedini. U hodnicima su se ljudi sklanjali pred direktorom koji je deceniju bio zadužen za kreacije, pod okriljem Fransoa Kotija, koji je bio zaokupljen svojim političkim ambicijama. Nin je manjkalo poštovanja za njega, dok je privlačila nekoliko saosećajnih pogleda.

Međutim, velika fotografija šefa, ovekovečenog u košulji sa kragnom i iglom za kravatu, dočekala je Nin u kancelariji. Prodorni pogled majstora moderne parfimerije prikovao je mladu ženu u mestu.

---

* *Tabernakl* je kod rimokatolika kovčeg, poveća, zaključana kutija u obliku kućice u kojoj se čuva posuda sa osveštanim hlebom za pričešće, ali osim ovog, reč ima još različitih značenja. (Prim. prev.)

Ruber je postajao nestrpljiv i pružio joj je ruku. Ona mu je dala svoj parfem. On je prvo proučavao providnost tečnosti. Otvorio je bočicu pre nego što je umočio papirić za testiranje, podigao je glavu da ga ne ometaju mirisi sopstvene odeće, brzim udisajima udahnuo je parfem, a zatim oštro izdahnuo ne skidajući pogled s nje i ne progovarajući ni reč. Nin se osećala kao da se rastapa. Vratilo joj se sećanje na njenog oca.

„Podsetite me šta vas je inspirisalo za ovaj parfem, gospođice."

„Odsustvo."

„Odsustvo je ništavilo, a ništavilo nema miris."

„Ali bol koji izaziva ima, gospodine. On je opor, oštar i uporan. Kada vas jednom probode, ne zaboravljate ga."

„Sumnjam da žene žele da se namirišu bolom."

„Pa ipak, ima izuzetnih bolova, kao što ima i loših radosti. U tome je paradoks oksimorona."

Podigao je obrve.

„Nisam znao da posedujete takvu drskost. Otkad ste počeli da radite ovde, pokazali ste lice poslušne učenice. Zli jezici čak bi rekli i dosadno. Ali intuicija mi govori da sam vas izvukao iz pećine u kojoj ste se valjali u kukavičluku i čestitam sam sebi na tome."

Proverio je izgled parfema pre nego što joj ga je vratio.

„Za prvi pokušaj, balans je dobar. Nisam iznenađen. Formula je kratka za početnike. Naučili ste lekciju od gospodina Kotija. Uz retke izuzetke, dugačke formule mogu da uvere samo mediokritete. Osnovna nota je zaista prodorna, a od mirisa sandalovine ne može se pobeći. Razumem vaše odavanje počasti šefu. Njegov izuzetan sklad hrastove mahovine i ćilibara zasigurno je otišao u istoriju, ali to je očekivano, zar ne? Držite se onoga što znate. Međutim, iznenađuje me ova tuberoza* koju ne prepoznajem…"

---

* *Tuberoza* je dekorativna biljka čiji cvet najviše podseća na ljiljan. Poznata je kao „telesni cvet", pa je mnogi nazivaju još i „bludnicom parfimerije". Njeni cvetovi toliko su moćni da samo nekoliko stabljika svojim opojnim mirisom mogu ispuniti prostoriju. Potiče iz Meksika, iz astečkih bašta. U Evropu su je, 1519. godine, doneli španski i francuski misionari. (Prim. prev.)

Ruber je zažmurio dok je prevrtao po svom olfaktornom* pamćenju na stotine mirisa, odakle je izvukao cvetni aldehid pod nazivom *Magnet*, taj privlačni parfem za vatrene žene koji je Nin stavljala subotom uveče kada je izlazila u barove na Monparnasu.

„To je *Živodanova tuberoza*, gospodine."

„Jedan od njihovih novih proizvoda?"

„Da, gospodine. Mislila sam…"

Mlada žena počela je da muca. Da li je trebalo da ga pita za dozvolu? *Živodan* je velika kompanija. Njihovi proizvodi nisu se koristili kao na pijaci koja je posvuda otvorena. Ali kako se odupreti iskušenju? Uspon organske hemije krajem prošlog veka doveo je do najveće revolucije u parfimeriji od otkrića alkohola. Sada je nezamislivo napraviti miris a da se ne potraži harmonija između tih sintetičkih tela i prirodnih cvetnih ili biljnih ekstrakata.

„I niste mi ništa rekli?", rekao je Vensan Ruber. „Iskreno, šta ste mislili? Ne drže se *Živodanovi* uzorci kao taoci!"

Dve nedelje ranije, kada je ostala sama jedne večeri na poslu, Nin je briznula u plač. Neuspeh joj se smešio. Za to je krivila je sebe. Kako se usudila da se pretvara da je bilo šta drugo osim izvođača? Svi su znali da čak i najbolji hemičar može biti loš parfimer. Intuicija i talenat koji su se graničili sa genijalnošću kod Fransoe Kotija za druge su predstavljali godine rada nakon zahtevnog šegrtovanja. Postojala je i neka vrsta božanske milosti i niko nije prkosio nebesima. Na trenutak je mrzela Vensana Rubera.

Pre nego što je ugasila svetla u laboratoriji, naišla je na kutiju sa uzorcima koju je predstavnik *Živodana* upravo ostavio. To nije bilo uobičajeno, jer je Fransoa Koti pokazivao naklonost prema njihovom glavnom konkurentu zahvaljujući kome je ostvario svoje najveće uspehe. Dodirnula je neprozirne, smaragdnozelene bočice koje su bile zatvorene čepovima od plute. Elegantna kaligrafija na nalepnicama označavala je mirise. Kada je otkrila prvu od njih, osetila je uzbuđenje.

---

* Koji se tiče čula mirisa, koji pripada čulu mirisa. (Prim. prev.)

Iako su različiti proizvođači sintetičkih sirovina koristili iste hemijske formule i često identična imena, njihove supstance nikada nisu mirisale isto. Sve je bilo pitanje čistoće, a svaka firma je imala svoje tajne u proizvodnji da to i postigne. Tako je *Živodan* predstavljao svet za sebe i budio jedinstvenu maštu kod parfimera. Neki od najvećih su se zaklinjali u njega. Te večeri Nin nije otišla kući. Sledećeg jutra, Žan Batist ju je zatekao kako čvrsto spava na svom radnom mestu, umotana u kaput, dok joj je glava počivala na prekrštenim rukama.

„Ne želim da se to ponovi, razumete?", nastavio je Ruber. „Ta *tuberoza* vas je izvukla, ali ne mogu da kažem da li ćete pobediti. Izbor žirija biće nepristrasan. Proverite detalje kod moje sekretarice. Organizacioni odbor je obezbedio iste ambalaže za desetine učesnika. Strahuju da će se odlučivati između kandidata na osnovu izgleda bočice, što bi nama očigledno donelo prednost."

Njegov telefon od bakelita počeo je da zvoni, a sekretarica je provirila kroz vrata da mu kaže da je gospodin Koti na vezi. Veliki šef bio je povezan sa satelitima svoje imperije mrežom telefonskih linija dostojne jedne male države, a biciklista u uniformi prenosio je njegove poruke između njegovih mnogobrojnih rezidencija i grada parfema.

Direktor je podigao slušalicu.

„Idite sada i zatvorite vrata za sobom!"

Nin se osećala kao da leti. Dobila je prvu bitku. Prestala je da trči. Kada je bez daha stigla do laboratorije, prostorija je bila pusta. Sat na zidu je pokazivao da je prošlo podne. Svoju kompoziciju stavila je u orman sa formulom i otužno običnom flašicom koju joj je dala sekretarica. Pošto ništa nije jela od juče, odjednom je shvatila da je izuzetno gladna. Žan Batist mora da je bio kod Ivon, jedne od najboljih radnica u fabrici, koja je postala vlasnica kafea *Longšan* koji su redovno posećivali. Sjurila se niz stepenice oblačeći kaput, kada je odjednom odjeknula eksplozija.

Sirena upozorenja bila je zaglušujuća. Svi zaposleni napustili su svoje kancelarije. Ruke računovođe bile su pretrpane fasciklama iz kojih su leteli razbacani listovi. Bilo je od vitalnog značaja da se vatra ne proširi na skladišta u kojima je bilo smešteno stotine litara alkohola. Katastrofa koja bi fabriku pretvorila u pepeo. Srećom, većina radnika je otišla kući na ručak, posebno mlade majke koje su dojile svoje bebe i čije je radno vreme bilo prilagođeno. Oni koji su svoju decu poverili jaslicama u okviru fabrike, takođe su otišli da jedu sa njima. Jedan magacioner je sa opekotinama odveden u ambulantu. Vensan Ruber je sišao u dvorište i rukovodio operacijama, naređujući radoznalima da se povuku. Sve je bilo smišljeno da se suzbije izbijanje požara i vatrogasna stanica je odmah primila uzbunu. Kola su već ulazila u središte fabrike. Cvetne leje bile su izgažene, vatrogasna creva na brzinu odmotana i snažni mlazovi vode usmereni ka spratu.

„Đavola! Nin, jesi li dobro?“

Žan Batist je bez daha posrtao, dok mu je kaput bio pogrešno zakopčan. Mlada žena okrenula se ka njemu. Njene tamne oči gutale su njegovo poraženo lice.

„Gospodin Ruber je potvrdio moj uzorak… ostavila sam ga tamo…“

„Tvoja formula je u sefu sa ostalima, zar ne?“

„Nije.“

Mesecima je pokušavala da podesi ravnotežu. Ona je, naravno, znala sastojke, ali više nije bila sigurna u gramažu svake od njih. Neće više nikada imati vremena da počne iznova. Njeni napori bili su uzaludni, a sa njima i suluda nada da će postati neko drugi. Dok se pepeo kovitlao pod mlečnim nebom, njen drug ju je zagrlio da je uteši. Svega nekoliko sati kasnije, Vensan Ruber je dobio dozvolu da ode u opustošenu laboratoriju. Razbijeno staklo ležalo je razbacano po podnim pločicama među barama prljave vode. Nameštaj i instrumenti nisu bili ništa drugo do bezoblična gomila uvrnutih cevi. Oštar miris širio se prostorijom. Tako iznerviran, direktor je čekao detalje o uzroku nesreće. Da li je Bunzenov gorionik slučajno ostao uključen? Da li je eksplodirala staklena posuda i zapalio se alkohol za destilaciju? Bilo je potrebno samo nekoliko sekundi. Tren oka. Kapetan vatrogasne brigade napravio je podrugljivu aluziju na nesreću Žana Luja Faržona, parfimera Marije Antoanete, koji je prvi postavio svoje radionice na ovim obroncima. Ruber ga je ljutito pogledao. Nije bio raspoložen za šale. Okrenuo se prema svom timu, besno brišući svoje okrugle naočare maramicom.

„Pa, nema više šale, gospodo. Ostalo nam je još nešto više od sat vremena. Rasporedite se najbolje što možete. Gospođice Dipre, po vašem izrazu lica mogu reći da je vaš uzorak deo kolateralne štete. Kada je opet sajam u Lionu?“

Nin je zapanjeno ćutala.

„Sajam se otvara u četvrtak, osmog marta, gospodine“, brzo je napomenuo Žan Batist.

„Nadam se da ste formulu stavili na sigurno mesto, onako kako sam vas naučio?“

Ona je odmahnula glavom, a on je ogorčeno podigao ruke.

„U tom slučaju, nema ni sekunde vremena za gubljenje. Proizvodi se nalaze u magacinu, koji je neoštećen, hvala bogu! Vremena je malo, priznajem vam, ali izazov nije nepremostiv. Pravila mi zabranjuju da vam pomažem, ali imam poverenja u vas. Moći ćete da ga ponovo napravite.“

„*Tuberozu*, gospodine?“, rekla je promuklo.

Vensan Ruber je bacio pogled na malu gomilu krhotina na kojoj su isijavali odblesci smaragda. Još uvek je mogao da oseti miris. Bila je to karakteristična nota apsoluta *tuberoze*, proizvedena i pojačana zahvaljujući svetski poznatoj firmi *Živodan*.

„Za veliku bolest, veliki lek! Idite i uzmite još jedan uzorak od Leona Živodana. Pozvaću ga. Njegova kancelarija nalazi se u Ulici Amper, broj trideset šest. Zamolite vozača da vas odveze. Nema potrebe da gubite vreme."

Pola sata kasnije ljuti demonstranti opkolili su kombi na kome je bilo ime Fransoe Kotija, koji je obično vozio od Sirena do njegove raskošne prodavnice na Trgu Vandom. Desetine muškaraca vikale su nasred puta. Pritisak gomile ljudi zaljuljao je automobil. Žan Batist se ugrizao za usnu. Vozača nigde nije bilo, pa je seo za volan, dovikujući Nin da uđe i sedne pored njega. Dok su punom brzinom prelazili most preko Sene, zamolio ju je da mu pokaže put. Zadubljena u plan koji je pronašla u kaseti automobila, vodila ga je najbolje što je mogla u slepu ulicu. Sada su bili zarobljeni. Neki neznanac lupio je pesnicom o prozor. Vidno besan, Žan Batist ga je opsovao. Nin ga je uhvatila za ruku, moleći ga da ućuti. Malo dalje, policijski kombiji stajali su na putu.

„Zašto nas ovi idioti ne puste da prođemo?", rekao je. „Nećemo da napadnemo Skupštinu!"

„Tačno tako. Čitala sam u novinama, ovi ljudi hoće da sruše Republiku."

„Kad me ljudi iznerviraju, hoću da srušim i Republiku!"

„Ti nisi veteran koga su izdali korumpirani političari."

„Moj otac je umro kao pas u *Chemin des Dames**. Imam mnogo razloga da krivim ceo svet."

---

* Druga bitka kod Ena (*Aines*) ili bitka kod *Chemin des Dames*, 1917. godine, bila je glavni deo ofanzive generala Nivela tj. francusko-britanskog pokušaja da nanesu odlučujući poraz nemačkoj armiji u Francuskoj. (Prim. prev.)

Stražarski vod jahao je uz kolonu automobila; kopita njihovih konja stvarala su varnice po kaldrmi.

„Nastaviću peške."

„Nema šanse, Nin! Opasno je."

„Nije više toliko daleko. Nekoliko ulica posle trga. Čekaću te tamo."

„Bog zna dokle ću ostati ovde. Ne mogu da napustim kombi. Gospodin Ruber bi me ubio. Najbolje je da odeš odmah kući nakon zakazanog sastanka, ali budi oprezna, molim te!"

Nin se nagnula da poljubi svog prijatelja u obraz, a zatim je otvorila vrata. Buka je bila još glasnija. Povijene glave, došla je do trotoara i prošla pored prodavnica čije su gvozdene roletne bile spuštene. U iščekivanju nereda, bile su uklonjene ograde koje su štitile stabla i sve što je moglo da posluži kao oružje. Natpisi na kafićima najavljivali su: „Šestog februara nećemo služiti ni političarima ni vladi…" Od navodnog samoubistva u januaru velikog prevaranta koji se zvao Aleksandar Staviski, ovakva okupljanja digla su zemlju na noge. Republiku je do srži potresla tako zlokobna afera: proneverena je ušteđevina malih štediša zajedno sa falsifikovanim bankarskim čekovima, korumpiranim policajcima, beskrupuloznim sudijama i političarima čije je ponašanje bilo toliko za osudu da je nekoliko dana ranije dovelo do pada radikalsko-socijalističke vlade. Desetak pobunjenika izašlo je iz bistroa vitlajući stolicama.

„Dole lopovi! Dole ubice! Meteci*, napolje!"

Pobunjenici su jurili ka kordonu policajaca naoružanih palicama, kapa nabijenih na čelo. Nin je pogođena u leđa i bačena u zgradu. Odjednom ništa nije videla. Žan Batist je bio u pravu, bilo je opasno. Bolje bi bilo da se vrati. Ali, dok je pokušavala da se okrene, talas demonstranata sprečavao ju je u tome. Galama i tresak polomljenih prozora probudili su u njoj stare noćne more. Na trenutak joj se učinilo da čuje pucnje boljševika i udiše isparenja iz moskovskih drvenih

* *Metek* – u staroj Grčkoj, stranac koji nije imao prava građanina i koji je plaćao porez za pravo da tu živi; pogrdno ima značenje zlokobnog stranca. (Prim. prev.)

kuća koje pljačkaju i pale. Uz mučninu koju je osećala, naslonila se na zid dok je pokušavala da se pribere. Nije više bila dete! Ovo nije bila ruska revolucija. Niko nije želeo da je ubije. Nastavila je da luta, pokušavajući da razazna brojeve u Ulici Amper dok se sumrak spuštao, a svetiljke na gas još nisu bile upaljene.

„Gospođice? Jeste li Vi Nin Dipre?"

Neki nepoznati čovek uhvatio ju je za ramena.

„Je l' vas poslao Vensan Ruber?"

Uhvatila je njegov pogled i klimnula glavom.

„Hvala bogu! Tražio sam vas. Pođite za mnom, išli ste u pogrešnom pravcu."

Dok se teturala, stranac ju je uhvatio oko struka kako bi je preveo preko ulice, a drugom rukom je odgurivao prolaznike u stranu. Pomalo ošamućena, Nin je pomislila da bi ovaj stariji čovek, bez kaputa i gologlav, mogao da se prehladi zbog nje.

Domar zabrinutog izgleda čuvao je impresivna ulazna vrata.

„Jeste li je pronašli, gospodine Živodane? Tačno na vreme! Ah, bože moj, devojka krvari!"

Nin je pipnula čelo. Na prstima joj je bilo krvi. Baš kao nekada.

„Nije to ništa", uveravala ih je ona slabašnim glasom.

„Mislim da ste veoma hrabri", progunđao je Leon Živodan. „Prekorio sam Rubera kada sam saznao da vas je poslao ovamo. Međutim, upozoreni smo da će veče biti teško. Pomislili biste da živite u drugom svetu, a ne u Sirenu!"

Uzeo joj je kaput, a zatim ju je sekretarica odvela da se osveži i da joj donese neko dezinfekciono sredstvo. Nin je sanirala svoju natečenu jagodicu najbolje što je mogla, prolazeći prstima kroz raščupanu kosu. Bila je bleda, bledih usana i imala je podočnjake. Kada se konačno vratila u kancelariju Leona Živodana, uključene lampe grejale su lakirano drvo i marokanski povez u biblioteci. Napolju je pala noć nad Parizom. Na bronzanom stalku nalazio se bezbojni alkohol.

„Votka. Ćerka Etjena Diprea sigurno neće piti ništa drugo. Pridružiću vam se."

To ju je iznenadilo.

„Kako to znate?“

„Pitao sam Vensana Rubera kada je pomenuo vaše prezime. Ne zaboravlja se legenda u ovoj profesiji kao što je bio vaš otac. Sreo sam ga jednom u Moskvi. Bio je jedna od najsjajnijih ličnosti francuske kolonije. Čast mi je što sam vas upoznao, gospođice.“

Kada je Nin podigla izbrušenu staklenu čašu, ruka joj je zadrhtala. Leon Živodan posmatrao ju je svojim dobroćudnim, sivkastim očima. Ispod prosedih brkova, usne su mu se razvukle u osmeh kao da je pokušavao da je uveri u njega. Osetila je svim srcem iskreno zadovoljstvo. Ushićenje koje već dugo nije osetila probudilo je u njoj vatrenu devojčicu. Užas ovog strašnog dana je jenjavao. Pokušala je da se ispravi.

„*Za vashe zdarovie*!“

„Živeli!“

Ispili su naiskap piće. Leon Živodan je svoju čašu bacio preko ramena, okrenuvši se da je isprati svojim nestašnim pogledom kako se razbija o pod.

„Eh! Izgledao bih pametnije da sam je smrskao.“

Iza njega se u staklenoj vitrini nalazila kolekcija porcelanskih bočica parfema. Nin joj je prišla kako bi osmotrila ličnosti, kupidone ili groteskne likove iz italijanske komedije, muzičare i pastirice, ali i nestašne majmune i rajske ptice. Futrole od šagrinske kože stajale su pored ukrasnih bočica za mirišljave soli, kutija za varalice i džepnih kompleta od kornjačevine. Ponegde su oko kristalnih kutija sijale zlatne filigranske mreže. Bio je to bezbrižan, poetski, koketni stil iz osamnaestog veka. Šarmantne sitnice.

Kako ovaj čovek voli da uživa, pomislila je Nin.